

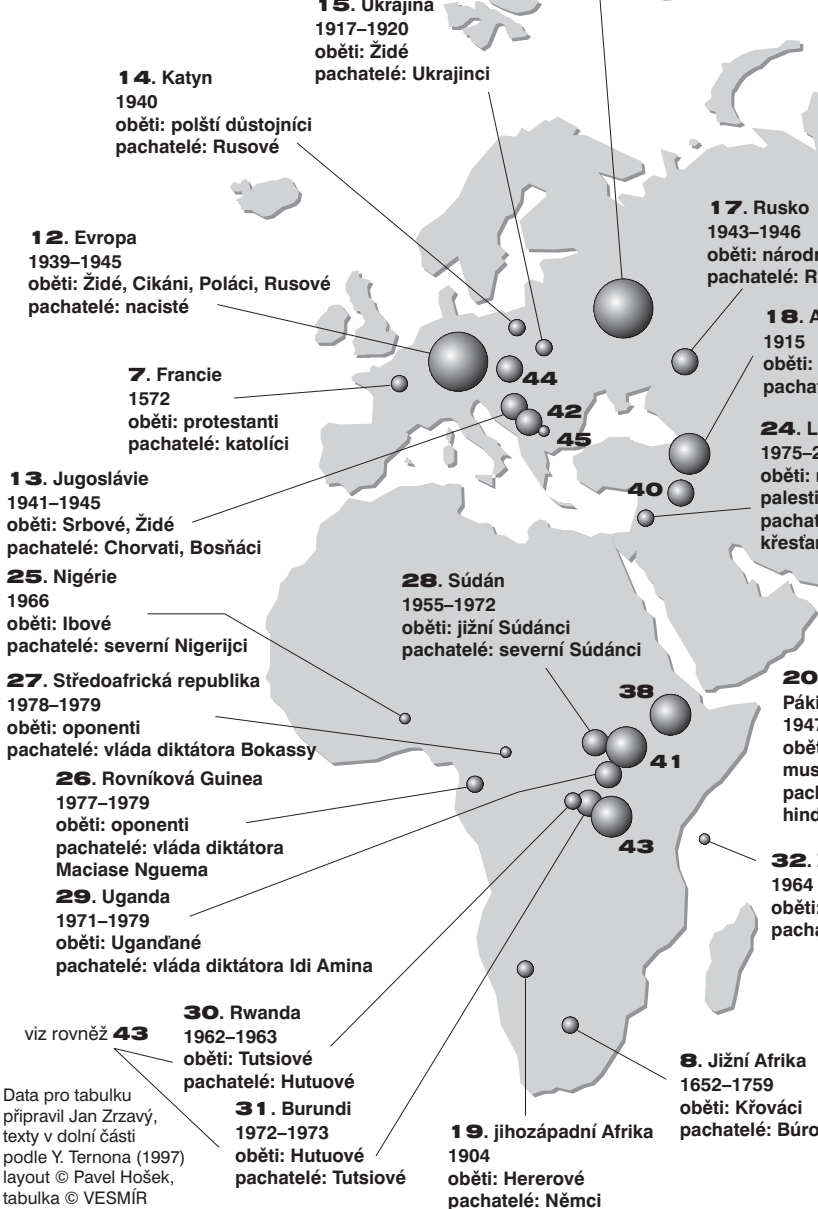
Tabulka přípravy učební jednotky (lekce)	
Název učební jednotky (téma)	Genocidy
Stručná anotace učební jednotky	Žáci se seznámí s problematikou genocid v širším slova smyslu. Pracují sami s populárně naučným textem, ve dvojici diskutují o informacích, které text s mapou obsahuje. Uvědomí si, že genocidy nejsou spojené jen s dvacátým stoletím, ale existují téměř od počátku lidstva a vznikají z různých důvodů, jsou různě časově i prostorově ohraničené.
Časový rozsah učební jednotky	1 x 45 minut
Nutné předpoklady	Zkušenost s prací s textem
Věk žáků (ročník)	3. ročník SŠ
Zařazená průřezová témata	Osobnostní a sociální výchova Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech Multikulturní výchova
Vyučovací obor (y)	Výchova k občanství, český jazyk, zeměpis, dějepis
Cíle jednotlivých průřezových témat (DOV) a vyučovacích oborů (OVO), které chci v dané učební jednotce naplnit	<p>Občanský a společenskovední základ - žák obhajuje lidská práva, respektuje lidská práva druhých.</p> <p>Průřezová témata:</p> <ol style="list-style-type: none"> OSV - žák efektivně spolupracuje se spolužákem MKV – žák respektuje jedinečnost a právo na život. VMEGS <ul style="list-style-type: none"> – žák umí přijmout názor ostatních a korigovat své

	<p>původní pohledy na danou problematiku</p> <ul style="list-style-type: none"> - Žák myslí systémově a hledá souvislosti mezi jevy a procesy - Žák se orientuje v mezinárodní situaci a zaujímá konstruktivní postoj k naléhavým otázkám míru a lidských práv
Cíle učební jednotky	<ul style="list-style-type: none"> • Žák na příkladu vysvětlí podstatu genocidy a porovná vybrané genocidy mezi sebou. • Žák vyjádří svůj vlastní názor na množství a časové a prostorové rozmístění sledovaných genocid a objasní, co pro něj samotného z práce s mapou vyplynulo.
Hodnocení	<ul style="list-style-type: none"> • Žák je schopen vyjmenovat několik genocid, vymezit je v čase a v prostoru, porovná je mezi sebou min. podle 3 kritérií. • Žák sepíše formou volného psaní text, v němž vyjádří své myšlenky týkající se tématu dané hodiny.
Popis učební jednotky, obsahující použité metody a reflexi směřující ke všem zformulovaným cílům	<p>1. Žák si na začátku hodiny vybaví formou brainstormingu, co je genocida a které genocidy zná.</p> <p>Informace si žák zapisuje do sešitu a dále žáci své myšlenky přepisují na tabuli.</p> <p>2. Žák pracuje samostatně – seznámí se s textem o genocidách – mapa doplněná popisem. Z práce si zapíše min. 5 bodů, které si při práci uvědomil – např. rozsah některých genocid, jejich rozšíření po Zemi, délku trvání atd.</p> <p>3. Své poznatky porovná se sousedem.</p> <p>4. Případné nové informace jsou doplňovány na tabuli – vzniká myšlenková mapa s názvem genocidy.</p> <p>5. Volné psaní – žák sepíše formou volného psaní text, v němž vyjádří své myšlenky týkající se tématu dané hodiny – především to, co nového mu hodina přinesla, co ho při práci napadlo.</p>
Seznam příloh	<ul style="list-style-type: none"> • Příloha - PDF s mapou a textem

Autor lekce, škola (případně zdroje)	<p>Iva Dobiášová</p> <p>Gymnázium Mnichovo Hradiště</p> <ul style="list-style-type: none"> viz předchozí odkaz na www.vesmir.cz
<p style="text-align: center;">Závěrečná sebereflexe učitele (následuje po odučení učební jednotky)</p>	
Co se mi osvědčilo během vyučování	<p>Připravenost veškerých materiálů</p> <p>Více fixů do třídy – pro rychlejší zápis myšlenek žáků na tabuli.</p> <p>Zajímavý textový materiál – mapa doplněná popisem</p>
S jakými obtížemi jsem se během vyučování setkal/a.	<p>Menší zájem cca 2 žáků – patrná únava</p> <p>Dotaz na současné – zcela aktuální, probíhající genocidy</p>
Co bych příště udělal/a jinak (jak bych upravil/a tuto přípravu).	<p>Zjistila bych si i nejaktuálnější informace týkající se genocid.</p>

genocidy

Výčet genocid v tomto přehledu není úplný a již z definice pojmu ani úplný být nemůže. Snažili jsme se však neopomenout žádnou z důležitých skutečností novověkých dějin.



Data pro tabulku připravil Jan Zrzavý, texty v dolní části podle Y. Ternona (1997) layout © Pavel Hošek, tabulka © VESMÍR

prevence a stíhání genocid a zločinů proti lidskosti

1899 Haagská konference, kterou inicioval car Mikuláš II., dospěla k podpisu čtyř konvencí o mírovém řešení mezinárodních sporů a čtyř úmluv o válečném právu. Nebyly v nich však definovány trestné činy, nýbrž jen nepřipustné chování států. Nebylo tedy zpochybněno právo vést válku (*ius ad bellum*), ale jen prostředky jejího vedení (*ius in bello*).

1907 Druhá konference v Haagu, svolaná Spojenými státy, v podstatě jen potvrdila závěry konference předchozí. Ve stejném duchu (definovat nedovolené chování bez stanovení jeho kriminálního charakteru) položily základy humanitárního práva rovněž ženevské konvence z let 1864 až 1906. Uvažovaly však již i o trestním postihu za porušování stanovených pravidel.

1919 Podepsána Versailleská smlouva. V člancích 227 a 228 se věnovala sankcím za porušení smluv a činům, které jsou v rozporu s válečnými zákony a zvyklostmi

1920 Sèvreská smlouva zvažovala trestní odpovědnost osob, které organizovaly v Turecku vyhlazení Arménů. Nebyla však ratifikována.

1925 V. Pella předložil Meziparlamentní unii zprávu o „kolektivní kriminalitě států a budoucím trestním právu“, v níž poprvé analyzoval zločinnost států.

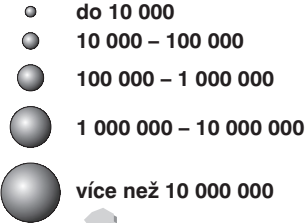
1928 Podepsán Briandův-Kelloggův pakt. Odmítal válku jako způsob vyřizování mezinárodních sporů, ale ve skutečnosti byl jen morální deklarací a neobsahoval sebemenší sankce.

1943 Tři velmoci podepsaly Moskevskou deklaraci, která definitivně rozhodla o stíhání nacistických zločinů. Spolu s deklarací se zrodila i norimberská doktrína, která definovala pravomoc soudu sloučením dvou dosud oddělených struktur – mezinárodního kodexu válečných zákonů a obyčejů a místních trestních zákoníků.

1945 Zveřejnění dohody o zřízení Mezinárodního válečného tribunálu. Byl to první dokument posvěcující principy mezinárodního trestního práva. 18. října byly zahájeny norimberské procesy. V obžalovacím spise se poprvé oficiálně objevilo slovo *genocida*.

1946 11. prosince zařadilo OSN na pořad

přibližné vyjádření počtu obětí



38 Etiopie, 1977–1991, oběti: etnické a náboženské menšiny, pachatelé: diktátor Mengistu Haile Mariam

40 Kurdistan, 19. a 20. století, oběti: Kurdové, pachatelé: v různých dobách Turecko, Irák, Írán

41 Súdán, 1989–2001..., oběti: obyvatelé jihu a provincii Da'fur a Núbijské hory, pachatelé: vojenská junta islámského fundamentalistického režimu

42 Bosna a Hercegovina, Chorvatsko, 1992–1993, oběti: etnické menšiny, Srbové, pachatelé: Chorvati, Bosňáci, bosensí Srbové

43 Rwanda, 1994, oběti: Tutsiové, pachatelé: vládní milice, později všichni Hutuové

44 vých. Evropa, 1945, oběti: Němci, pachatelé: Středoevropané a Východoevropané

45 Kosovo, druhá pol. 90. let 20. století, oběti: Albánci, pachatelé: Srbové, Romové

LITERATURA

Arendtová H.: Původ totalitarismu I–III, Oikoymenh, Praha 1996

Daly M., Wilson M.: Homicide. De Gruyter, New York 1988 (*vztahuje se spíše k diádku J. Zrzavého ve Vesmíru 80, 625, 2001/10*)

Diamond J.: The Rise and Fall of the Third Chimpanzee, 1991

Drost P. N.: The Crime of State, vol. 1: Humanicide; vol. 2: Genocide, A. W. Sythoff, Leyde 1959

Harff B.: Genocide and Human Rights, Graduate School of International Studies, Denver, CO 1984

Chalk F., Jonassohn K.: The History and Sociology of Genocide, New Hawen

Porter J. N. (ed.): Genocide and Human Rights: A Global Anthology, University Press of America, Washington DC, 1982

Ternon Y.: Genocidy XX. století. Themis, Praha 1997

nejstarší genocidy a genocidám blízké události

Starověk

Nejstarší události typu genocidy se zřejmě odehrávaly v tzv. oblasti úrodného půlměsíce. Zejména asyrští králové se na dochovaných nápisích často vychloubojí vyhubením svých nepřátel. Od Tiglathpilesara I. (1114–1076 př. n. l.) po Aššurbanipala (669–627 př. n. l.) se opakovala stejná situace. Každý rok zjara vyslal král své válečníky, aby napadli nějakou zemi. Po skončeném tažení usekli vojáci mrtvolám hlavy, spočítali je a navršili z nich pyramidu.

Nevýčerpatelem pramenem při pátrání po genocidních masakrech je Bible. Odhaluje zejména, že Izrael vyhubil četné národy (např. Amálekovce, Midjánce: Ex 17,14; Dt 25,17–19; 1 S 15,6). V některých případech je požadavek masakru vyjádřen jednoznačně: „...Nyní jdi a pobij Amáleka; jako klaté zničte vše, co mu patří. Nebudeš ho šetřit, ale usmrťš muže i ženu, pachole i kojence, býka i ovci, velblouda i osla!“ (1 S 15,3).

Jako genocidní hodnotí někteří badatelé i epizodu z peloponéských válek, kdy Aténané obléhali ostrov Mělos (dnešní Milos). Po několika měsících jej dobyli a pobili všechny muže schopné vojenské služby.

Rím po tři století soupeřil s Kartágem o kontrolu obchodu ve Středozemním moři. Nakonec si Cato Censorius vymohl na senátu rozhodnutí, že město bude zničeno při první zámínce. Kartágo odolávalo tři roky. Pak se vojska pod vedením Publia Cornelia Scipia (staršího) zmocnila města a srovnala je se zemí. Rozvaliny byly zaorány a posypány solí. Dávna lčení se sice nezmiňují o osudu poražených, ale

zřejmě je potkal podobný osud jako všechny poražené národy. Podobně jako předchozí případy nebyl ani tento skutečnou genocidou. Řím neusiloval o zničení kořene kartaginské civilizace a nabídl obyvatelům, aby se usídlili na novém místě, vzdáleném 15 km. „Genocidnější“ charakter mělo Mithridatovo tažení proti Italíkům a Římanům. Bylo pečlivě připraveno. Každé město dostalo přesné pokyny: pobít vše, co má v žilách italskou krev, dospělé i děti, ale i otroky a ženy zneuctěné Italiky.

Středověk a počátky novověku

Ve 13. století sjednotil Čingischán asijskou stepní říši a pořádal výboje do okolí. Kočovní Mongolové se řídili jinými morálními a politickými zřeteli než usedlí obyvatelé. Snažili se odbourat všechny struktury usedlého zemědělství a z tohoto zorného úhlu šlo o plánovité ničení. Soupis mongolských zločinů je dlouhou litaníí plenění, masakrů, deportací či užívání davů jako živých štítů při útocích na opevněná města. Oběti Mongolů ve 13. století jdou do milionů.

Jako genocidu lze docela dobře označit inkviziční hon na čarodějnice. V 15. až 18. století (s kulminací v letech 1560–1680) zahynuly v plamenech tisíce, možná desetitisíce žen. Koncem 15. století začlenili španělští katolíci králové inkvizici do svého politického systému. Obrátili tak smysl inkvizice a používali ji jako nástroj centralizace a kontroly.

Specifickou kapitolou 18., 19. a počátku 20. století je kolonialismus, který zásoboval lidstvo genocidami ve velkém. I když kořistnická touha (např. využití lidí jako otrocké síly) mnohde před genocidou spíše chránila, jinde (Amerika, Austrálie) naopak způsobila že, byli původní obyvatelé vyhlazeni docela nebo téměř docela.

genocidy na časové ose

(čísla na ose odpovídají číslům v mapce)

